

AZ UNESCO DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁJA

A dokumentáció elvi és módszertani kérdéseivel nemzetközi síkon a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség /Fédération Internationale de Documentation = F.I.D./ foglalkozik ugyan, mégis az Unesco dokumentációs tevékenysége is több szempontból figyelmet érdemel. Míg ugyanis a FID nem-kormányzati nemzetközi szervezet, melynek tagjai az egyes országok dokumentációs központjai vagy bizottságai, addig az Unesco /United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization= Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete/ az ENSZ legnagyobb szakosított intézménye, tagjai maguk az államok, és ezért a nemzetközi szervezetek legfelső síkján helyezkedik el. A szakosított intézmények közül a dokumentáció ügyében nemzetközi téren az Unesco illetékes, és minthogy a nem-kormányzati szervezetek legtöbbször valamelyik államközi szervhez kapcsolódik, az Unesco a FID felettes szervének is tekinthető. A két szervezet között valóban szoros az együttműködés, és bár a FID a régebbi intézmény, ma már rendszeresen igénybeveszi a fiatalabb, de magasabbfokú szervezet pénzügyi támogatását. A FID jogilag szabályozott tanácsadói státust élvez az Unesconál, az évi szubvenciót pedig szerződésekkel meghatározott munkálatok végrehajtására használja fel.

Az Unesco 1946-os Alkotmányában rögzített célok közül fontos helyet foglal az a törekvés, hogy a népek minél jobban ismerjék meg egymás szellemi termékeit, a tudományos és kulturális tájékoztatás minél kevesebb akadályba ütköző világméretű vérkeringéssé fokozódjék, és így az általános nemzetközi együttműködés szellemi téren mozdítsa elő a népek közötti béke és haladás nemes ügyét. A dokumentáció és a bibliográfia a maguk egyre tökéletesedő formáival az ismeretek és tapasztalatok gyors és hatásos terjesztésének legjobb eszközei, ezeknek alkalmazása és fejlesztése tehát az Unesco számára magától értetődő szükségességgé, programjának alapvető részévé vált. Ha tehát az Unesco dokumentációs tevékenységéről beszélünk, akkor ideértjük mind a dokumentáció fejlesztése érdekében világszerte kifejtett erőfeszítések és eredmények összességét, mind pedig azt a dokumentációs mun-

kát, melyet a Szervezet a maga tulajdonképpeni oktatásügyi, tudományos és kulturális programjának végrehajtása során végez.

A dokumentáció és bibliográfia szervezete,

módszereinek fejlesztése

A dokumentáció és bibliográfia ügyének gondozása elvi és módszertani téren a közel 1000 személyt foglalkoztató párizsi Titkárság Kulturális Főosztályára és azon belül a Könyvtári Osztály Dokumentációs, Bibliográfiai és Kiadványcsere elnevezésű csoportjára hárul. Ez az adminisztratív apparátus a szakmai munka elvégzéséhez természetesen igénybeveszi mind a különböző nem-kormányzati szervezetek, mind pedig az Unesco belül szervezett tanácsadó bizottságok segítségét és közreműködését. A dokumentáció és a bibliográfia nemzetközi kérdéseinek kidolgozása és az eredményeknek a tagállamok közötti terjesztése terén a Szervezet ugyanazokat a munkamódszereket alkalmazza, amelyeket tulajdonképpeni programjának végrehajtása során is működtet: szubvenciók az illetékes nem-kormányzati szervezetek számára, velük és egyéni szakértőkkel meghatározott kérdések kidolgozása céljából szerződések kötése, szakértői értekezletek és nemzetközi konferenciák rendezése, széles körben kiadványok kibocsátása, anyagi segítség a tagállamok számára, szakértők kiküldése és ösztöndíjak juttatása. A dokumentáció és a bibliográfia terén kidolgozott és legjobbnak tekintett munkamódszereket elsősorban maga az Unesco igyekszik saját programjának végrehajtása érdekében alkalmazni. Ennek területeiről és eredményeiről e cikk harmadik részében lesz szó.

A dokumentáció ügyének fejlesztése szempontjából is igen fontosnak bizonyult az Unesco által 1950-ben összehívott Nemzetközi Bibliográfiai Konferencia, mely hosszabb távu nemzetközi bibliográfiai munkatervet dolgozott ki és létrehozta e program felelős szerveként a Nemzetközi Bibliográfiai Tanácsadó Bizottságot /International Advisory Committee on Bibliography = IACB/. A bizottság működése nyomán számos bibliográfiai intézmény és szerv alakult az egyes tagállamokban, közülük a visszamaradottabbak a központi ösztönzés és a bizottság által kiadott hasznos kézikönyvsorozat¹ hatására, megindították nemzeti bibliográfiáikat, felállították központi katalógusaikat stb. Ez a bizottság az irányítója egy nagyszabású nemzetközi bibliográfiai/kiadványprogramnak is, melynek végrehajtása során különösen a társadalomtudományok területén a vaskos nemzetközi szakbibliográfiák egész sora látott napvilágot. A dokumentáció szempontjából még jelentősebb a bizottság azon megújuló erőfeszítése, melyet a

bibliográfia és dokumentáció nemzetközileg egységes szabályainak kidolgozása érdekében fejt ki.

Ez utóbbi kérdésben fontos szerepe van az Unesco által támogatott Nemzetközi Szabványügyi Szervezetnek /International Standardization Organization = ISO/, melynek TC/46 elnevezésű szakkbizottsága már évek óta könyvtárügyi, bibliográfiai és dokumentációs szabványok kidolgozásával foglalkozik. Az eddigi eredmények közül Magyarországon is ismertek a folyóiratok címlapkialakítására, a folyóiratcímek rövidítésére és a folyóiratcímfelvételekre nemzetközileg elfogadott szabványok.

Az Unesco rendszeres támogatását élvezi a Könyvtáros-egyesületek Nemzetközi Szövetsége is /International Federation of Library Associations = IFLA/. Az Unescoval kötött szerződése alapján ez a Szövetség, melynek a Magyar Könyvtárosok Szabó Ervin Köre is tagja, főleg a katalógizálás egységesítésével és nemzetközi szabályozásával foglalkozik.

Az utóbbi időben különös érdeklődéssel fordult az Unesco a dokumentáció modern módszereinek vizsgálata felé. A második világháború után eleinte a fényképeszeti reprodukciós eljárások és a mikrofilm hódított teret, ma már sokfelé az elektronikus berendezések dokumentációs alkalmazására is gondolnak. A mikrofotográfia kérdéseinek feldolgozása 1951-ben indult az Unesco támogatásával. Később, az Unesco Könyvtári Közlönye a mikroreprodukciós eljárások akkori nemzetközi helyzetét, a szabványosítás fokát és kilátásait elemezte.² Még nagyobb jelentőségű eredmény volt a FID által Unesco-támogatással kibocsátott Kézikönyv, amely a sokszorosítási és gépi válogatási technika összes eddigi formáit, a karbonpártól az elektronikus gépekig egységes formában bőséges magyarázatokkal és a gépek gyártóinak betett prospektusaival tette közzé.³ A hasznos kézikönyv pótlásai azóta is folyamatosan megjelennek.

A Nemzetközi Bibliográfiai Tanácsadó Bizottság különösen az 1956-os ülésén foglalkozott az új eljárások fejlesztésének kérdésével, és a modern adatfeldolgozási és tájékoztatási módszerek elméleti kidolgozására megbízásokat adott. Ennek nyomán jelentek meg Coblans és Kyle azóta már nemzetközileg is megvitatott iránytmutató tanulmányai.⁴

Mindkét tanulmány alapvető jelentőségű a modern dokumentáció és az ismeretek terjesztésének korszerű formái szempontjából. H. Coblans többek között a következő kérdések részletes elemzésével foglalkozik: a lyukkártyás gépek rentabilitása, a FID fentemlített kézikönyve hatásfokának vizsgálata, folyóiratcikkekfordítások nemzetközi jegyzékeinek előállítása több országban fotolitografikus ofszet sokszorosító

eljárással, ennek érdekében a gépek elterjesztése és használatuk elősegítése egy kézikönyv megjelentetése által, a találmányok dokumentációja érdekében a gépi módszerek lehetőségeinek vizsgálata, a szóbanforgó területen az együttműködés fokozása az ismeretek terjesztésével foglalkozó nemzeti és nemzetközi szervezetek között, az egyes országokban társadalomtudományi dokumentációs központok felállítása, az analitikus ismertetések nemzetközi szabványának kidolgozása, mélyreható vizsgálatok indítása a tudományos referáló folyóiratok nemzetközi összehangolása érdekében, stb. stb.

B. Kyle a társadalomtudományi dokumentáció jobb nemzetközi megszervezése érdekében főleg racionalizálási és egyszerűsítési javaslatokat tett. A Nemzetközi Bibliográfiai Bizottság az 1957 decemberében tartott negyedik ülésén foglalkozott a két tanulmányban felvett problematikával és a következő határozatokat hozta: 1/ Megvizsgálandó, hogy a reprodukciós és gépi adatfeldolgozási módszereket ismertető FID-féle Kézikönyv anyaga milyen hatásfokkal és mennyire gazdaságosan alkalmazható az egyes országokban. 2/ A Nemzetközi Szabványügyi Szervezet illetékes bizottsága /ISO-TC-46/ dolgozzon ki javaslatokat valamennyi szakágazat dokumentációs adatfeldolgozására vonatkozólag. 3/ A tudományos referáló folyóiratok kivonatolási módszereinek egységesítésére külön tanulmány készitendő. 4/ Az Unesco ne foglalkozzon az osztályozási rendszerek kritikai összehasonlításának problémájával, mert az ASLIB /Association of Special Libraries and Information Bureaux, London/ már megkezdte ezt a munkát.

A Bizottság megbízására külön tanulmányok készültek az Unesco nemzetközi bibliográfiai tevékenységének eddigi eredményeiről és általában a nemzetközi bibliográfiák szerkesztésének elvi kérdéseiről. Az említett negyedik ülés ezekkel a jelentésekkel is foglalkozott, és olyan határozatokat hozott, melyek a jövőben kibocsátandó nemzetközi bibliográfiák fokozottan egységes szerkesztési elveire, a tudósok és a bibliográfusok közötti együttműködés növelésének szükségességére, a már elfogadott nemzetközi szabványok szigorubb alkalmazására, az átfedések teljesebb kiküszöbölésére, a bibliográfiák jobb terjesztésére és a bibliográfiai oktatásban való kimerítőbb szerepeltetésére buzdítanak. E határozatok nyomán az Unesco 1959/60-as bibliográfiai tervébe olyan programpontok kerültek, melyek fő célja a nemzetközi szakbibliográfiák fokozottabb szabványosítása, általánosabb terjesztése és oktatása.

A dokumentációs munka támogatása az egyes tagállamokban.

Az Unesco dokumentációs munkájának kézzelfogható eredményei elsősorban a tagállamokban keresendők. Az értékeztetések és kiadványok hosszú, sokszor tulzottan aprólékos szó- és betűadatok után figyelmünk a konkrétumok felé fordul. Az Unesco támogatásának eredményeit dokumentációs téren is ugyanott kell keresnünk, ahol a Szervezet oktatásügyi, tudományos stb. munkájának legszembetűnőbb nyomait találjuk, vagyis az un. visszamaradottabb ázsiai, délamerikai és afrikai országokban. A támogatás formái a szokásosak: közvetlen anyagi segítség, szakértők kiküldése és ösztöndíjak juttatása. E formákat kiegészíti az a folytonosan megújuló törekvés az Unesco központi szervei részéről, hogy az egyes tagállamokban minél több szakterületre kiterjedő tudományos és kulturális bibliográfiai és dokumentációs központok jöjjenek létre, melyek munkáját lehetőleg állandó szakbizottságok irányítsák és ez utóbbiak tartsanak rendszeres kapcsolatot az Unesco Titkárságának megfelelő osztályaival, illetőleg az illetékes tanácsadó nemzetközi bizottságokkal.

Az 1950-es bibliográfiai konferencia javaslata alapján Unesco kiküldöttek Braziliában mintaként szolgáló bibliográfiai és dokumentációs központot szerveztek; Unesco segítségével kézikönyv készült Brazília számára dokumentációs kérdésekről és arról, hogy miként tanácsos a brazil szerzőkre vonatkozó katalogizálási szabályokat elkészíteni. 1951-ben létesült Mexico City-ben a tudományos és műszaki dokumentációs központ, majd később Montevideóban, a nemzeti könyvtár mellett szervezett tudományos, műszaki és dokumentációs központ.

Az Unesco és az indiai kormány közös erőfeszítéseként, jött létre az Indiai Tudományos Dokumentációs Központ /INSDOC/, melynek eredményei azóta világszerte ismertté váltak. Pakisztán nemzeti kutatótanácsának dokumentációs szolgálatát is az Unesco szakértői szervezték. A jelentősebb eredmények közé tartozik az Unesco és az egyiptomi kormány szerződése alapján létesített Tudományos és Műszaki Dokumentációs Központ, a Terminológiai Központ és a Nevelésügyi Központ, melyek mindegyike Egyiptom és általában a Közel-Kelet tudományos és kulturális életének dokumentációs feldolgozásával, referáló kiadványok kibocsátásával és ilyen módon e terület eredményeinek és fejlődésének széleskörű terjesztésével és megismertetésével foglalkoznak. A török és a jugoszláv bibliográfiai és dokumentációs intézetek szervezésében az Unesco által kiküldött szakértők ugyancsak fontos szerepet vállaltak.

E néhány példa csak érzékeltetni kívánta az Unesco szerteágazó dokumentációs tevékenységét, de nem érintette a

többi könyvtári és bibliográfiai területen nyújtott támogatás eseteit. A kiküldött szakértők tulnyomó része nyugateurópai vagy északamerikai könyvtáros, bibliográfus, vagy dokumentalista. Ujabban szovjet szakértők is dolgoznak az Unesco kérésére és megbízásából a fejletlenebb országokban, így pl. Indiában, Afganisztánban, stb.

Az ösztöndíjakra ugyanaz jellemző, mint a fent felsorolt szellemi és anyagi támogatásra, mert 10 év alatt összesen 67 könyvtárosi, bibliográfiai és dokumentációs ösztöndíjat nyújtott a Szervezet, közöttük azonban csak az első években szerepeltek európaiak, később majdnem kivétel nélkül a fejletlenebb országok jelöltjei folytattak könyvtári és dokumentációs tanulmányokat a fejlettebb országokban. Legújában a Szovjetunió bejelentette, hogy szívesen látja az Unesco ösztöndíjasait a szovjet szakintézményekben.

Dokumentációs munka az egyes szakterületeken.

Az Unesco párizsi Titkárságának saját könyvtára és archivuma a nagyarányú program végrehajtásának nélkülözhetetlen segédeszköze. 14 000 kötetes kézikönyvgyűjtemény képezi a törzsanyagot, ehhez járul 3000 folyóirat előfizetés és kb. 14 000 további kötet, amely szorosán a munkatervhez igazodik és főleg a szakosztályok referenseinél található. Az előadók szükségleteihez mértén, gyakran sürgősséggel szerzik be a legfontosabb szakirodalmat, nem is mindig katalogizálják, és felhasználásuk után a megőrzésre sem helyeznek nagy súlyt. Ez a mozgó anyag tehát a napi feladatok céljait szolgálja. Az archivum az Unesco saját dokumentumainak és kiadványainak gyűjteménye, melyben 1956 végén 47 000 egységet tartottak nyilván. A szakosztályok kérésére az archivum pillanatok alatt kiadja a szükséges értekezleti jegyzőkönyvet, határozatot, vagy szakkiadványt.

A könyvtárügy és bibliográfia terén a Bibliográfiai Bizottság megbízásából és felügyelete mellett évenként jelentések készülnek az egyes országok és a nemzetközi szervezetek bibliográfiai és dokumentációs tevékenységéről,⁵ jó szolgáltatokat tesz az Unesco Könyvtári Közlönye és a Bizottság Bibliográfiai Hírek c. folyóirata. Az Index Translationum évi kötetei az egyes országokban kiadott fordításokat közli, a nemzetközi csere kézikönyvének második kiadása kb. 3500 intézmény kb. 10 000 cserélhető kiadványát sorolja fel. 1953-ban második kiadásban jelent meg a tudományos nem-kormányzati nemzetközi szervezetek kézikönyve.⁶ Mindezek kiadja az Unesco, de sok más, dokumentációs szempontból hasznos kézikönyvet az illetékes nemzetközi szervezetek bocsátottak ki az Unesco támogatásával. Ilyenek a már említett FID ki-

adványokon kívül a "Revue de la documentation" évenként kiadott könyvtárügyi és dokumentációs irodalomra vonatkozó bibliográfiája,⁷ az ISO munkája "Szabványosítás a dokumentáció terén" címmel,⁸ a nem-kormányzati szervezetek folyóiratainak jegyzéke stb.

A Titkárság Nevelésügyi Főosztályán 1949-ben Tájékoztatói Központ létesült azzal a feladattal, hogy a nevelésügyi és oktatási program végrehajtásához szükséges dokumentációt összegyűjtse, és a feldolgozott eredményeket világszerte terjessze. E nagy gyűjtemény anyagának felhasználásával a nevelésügyi monográfiák, kézikönyvek, sorozatok, folyóiratok és szakbibliográfiák hosszú sora látott napvilágot. Az egyik alapvető összeállítás 194 ország és nem önálló terület oktatási rendszerét ismerteti.⁹ A sorozatok és folyóiratok a gyermekek és iskolázatlan felnőttek nevelésének és oktatásának problémáiról szóló cikkeket és a tárgyavagó bibliográfiákat folyamatosan közlik.¹⁰ Az említett Tájékoztatói Központ e kiadványok kibocsátásával párhuzamosan tájékoztató szolgálatot lát el: a tagállamok szakintézményei, szervezetei és egyéni kutatói számára dokumentációs felvilágosításokkal áll rendelkezésre. E szolgálatok mellett a Központ igyekszik a tagállamokat hasonlóan intenzív dokumentációs tevékenységre ösztönözni. E törekvés nyomán pedagógiai dokumentációs központok jöttek létre Ecuadorban, Egyiptomban, Jugoszláviában, Kolumbiában és Venezuelában.

A műszaki és a természettudományi téren megjelenő tudományos kiadványok és folyóiratok mérhetetlen áradata világszerte dokumentációs gondokat okoz. A legújabb dokumentációs módszerek kutatói is többnyire ebből a szakterületből kiindulva dolgozták ki új eljárásaikat. Fontos volt az Unesco által 1949-ben megrendezett nemzetközi konferencia, amely a tudományos kiadványok analízálási és referálási módszereit vizsgálta igen nagy érdeklődés mellett, és felfedte az akkor még nagyszámú hiányosságot.¹¹ E konferencia után jött létre a Tiszta és az Alkalmazott Tudományok Dokumentációs és Terminológiai Nemzetközi Tanácsadó Bizottsága /International Advisory Committee for Documentation and Terminology in Pure and Applied Sciences/, melynek fő feladatai a tudományos dokumentációs módszerek és a terminológiai szabványosítás vizsgálata, tudományos fordítói és szótárszerkesztői eljárások tanulmányozása, a gépi adatfeldolgozási módszerek alkalmazásának elterjesztése. 1952-ben indult e bizottság folyóirata /Monthly Bulletin on Scientific Documentation and Terminology/. Ennek egy-egy száma tudósításokat ad a nemzeti és nemzetközi dokumentációs élet eseményeiről, a dokumentációs kérdésekkel foglalkozó szakkiadványokról, terminológiai, lexiko-

gráfiai és fordítási szakkérdésekről. Az említett bizottság, a FID és más nemzetközi szervezetek együttes eredményeként jelent meg már több kiadásban az Index Bibliographicus, valamint több szótárbibliográfia, orvosi folyóiratok jegyzéke stb. A természettudományok terén az Unesco szorosan együttműködik az általa támogatott Tudományos Uniók Nemzetközi Tanácsával /International Council of Scientific Unions = ICSU/, mely maga is összefogó szerve sok kisebb nemzetközi szakegyesületnek. Fontos szerepet tölt be a referáló folyóiratok nemzetközi koordinációja terén, e célból nemzetközi irodákat működtet. Az ICSU tagegyesületei több nagymultu nemzetközi szakbibliográfiát /biológiai, csillagászati, földrajzi, stb./ bocsátanak ki az Unesco anyagi támogatásának igénybevételével.

A társadalomtudományi dokumentáció hiányainak kitöltése érdekében az Unesco munkája nyomán jelentős eredmények születtek. 1949-ben jött létre a Társadalomtudományi Dokumentáció Nemzetközi Bizottsága /Comité international pour la documentation des sciences sociales/. Ez a bizottság irányítja és felügyeli azt a nagyszabású nemzetközi szakbibliográfiai kiadványsorozatot, mely több nem-kormányzati nemzetközi szervezet /szociológiai, közgazdasági, jogi stb./ támogatásával évről évre vaskos kötetekben közli a világ minden táján megjelent szociológiai, közgazdasági, államtudományi, jogi és szociális-antropológiai könyvek és folyóiratcikkek tízezreinek egységes szerkesztésű címfelvételeit.¹² Dokumentációs szempontból ezeken kívül jelentős az Unesco két társadalomtudományi folyóirata, az International Social Science Bulletin és az International Political Science Abstracts, továbbá azok a kézikönyvek, amelyek a világ jogi dokumentumforrásait, a társadalomtudományi folyóiratokat és a társadalomtudományi dokumentációs központokat sorolják fel.¹³ E bizottság, a már ismertetettekhez hasonlóan arra törekszik, hogy a társadalomtudományi dokumentáció terén egységes szabályokat fogadtasson el világszerte. A Titkárság Társadalomtudományi osztályán 1952-ben létesült a megfelelő tájékoztatási központ, amely a többi központhoz hasonlóan gyűjti és rendszerezi a tájékoztatások és dokumentumok tízezreit, ezekből az érdeklődők számára felvilágosításokat nyújt, és szoros kapcsolatot tart a kairói társadalomtudományi Unesco-kirendeltséggel és az Unesco ösztönzésére Indiában és Németországban létesített társadalomtudományi intézetekkel. A nagyforgalmu tájékoztatószolgálat ellátásában a központot egy nyilvántartás segíti, amely a világ minden részén működő kb. 1500 társadalomtudományi intézmény és 5000 szakember címét és adatait cédulakatalógus formájában regisztrálja.

A humán tudományok terén az Unesco munkája inkább közvetítő és támogató jellegű. Főleg az általa 1949-ben létrehozott Filozófiai és Humán Tudományok Nemzetközi Tanácsán keresztül /Conseil international de la philosophie et des sciences humaines/ nyújt rendszeres pénzügyi támogatást a nemzetközi nem-kormányzati szervezetek egész sorának, amelyek a maguk szakterületén ellátják a nemzetközi szakbibliográfia és dokumentáció ügyét. E szervezetek nagyobb része és az általuk kibocsátott folyóiratok és kiadványsorozatok világszerte ismertek és többnyire hosszú multra tekintenek vissza, az Unesco éppen a háború utáni visszaesést háritotta el és biztosította a fontos nemzetközi munkálatok folytonosságát. Példák: a Filozófiai Társaságok Nemzetközi Szövetsége folyamatosan megjelenteti a nemzetközi filozófiai bibliográfiát, a Nemzetközi Tudománytörténeti Bizottság a nemzetközi tudománytörténeti bibliográfiát, a nyelvészeti nemzetközi szervezetek a nyelvtudományi bibliográfiákat stb. stb.

Élénk Unesco munka folyik a muzeológia és a muzeográfia nemzetközi együttműködése érdekében. Már 1948-ban létrejött a Muzeológiai Dokumentációs Központ a Titkárságon belül, ez később összeolvadt a Múzeumok Nemzetközi Tanácsával /International Council of Museums- ICOM/. 3000 muzeológiai kiadvány, közel 600 előfizetett folyóirat, 20 000 dokumentum, 10 000 fénykép osztályozva és rendezve hatalmas dokumentációs anyagot képez. A nemzetközi tájékoztatószolgálat működtetése mellett a legfontosabb eredmények és bibliográfiák a Museum és az ICOM News c. folyóiratokban jelennek meg. A felhalmozott dokumentáció természetesen egyuttal fontos segédeszköz az Unesco muzeológiai programjának megvalósításához.

A tömegtájékoztatási főosztály tájékoztatási központja 1950-ben alakult azzal a céllal, hogy összegyűjtse, analizálja és terjessze mindazokat a tapasztalatokat, tájékoztatásokat és adatokat, amelyek az oktatásban, tudományban és kulturális életben alkalmazott tömegtájékoztatási eszközökkel /sajtó, rádió, film televízió/ kapcsolatosak. A tájékoztatószolgálat egyaránt rendelkezésre áll az Unesco szakosztályai, a tagállamok és az egyéni kutatók számára. A legfontosabb eredmények a Press, film, radio, rapports sur les moyens techniques de l'information c. sorozatban, majd a La presse, le film et la radio dans le monde d'aujourd'hui c. sorozatban jelentek meg. E sorozatok főleg azt a célt szolgálják, hogy a tagállamok ezek segítségével kidolgozhassák programjaikat az újságírók, rádiósok, filmesek kiképzésére, tanácsokat kapjanak arra, hogy a tömegtájékoztatási eszközöket miként lehet hatásosan az elemi oktatás szolgálatába ál-

litani, stb. A tájékoztatási központ kiadja még a Cahiers du centre de documentation c. sorozatot, mely az élet mindennapi igényeihez alkalmazkodva tárgyalja a sajtóval, rádióval stb. összefüggő sürgős és könnyebben megoldható kérdéseket.

A művészeti dokumentáció terén említésreméltó eredmény az Unesco támogatásával Párizsban felállított nemzetközi központi lemezkatalógus és a lemezre vett művek nemzetközi repertóriumai. Az Unesco kezdeményezésére alapított Zenei Könyvtárak Nemzetközi Egyesülete adja ki a bibliográfiai jellegű Fontes Artis Musicae c. sorozatot, és nemrég indultak meg a Zenei Források Nemzetközi Repertóriumának munkálatai, melyben Magyarország is részt vesz. A képzőművészeti dokumentáció területén két fontos kiadvány jelent meg 1957-ben: az egyik az 1860-ig terjedő idők, a másik az azóta eltelt időszak festményeinek kicsinyített reprodukcióit közölte a hozzátartozó adatokkal. Az Unesco támogatja a Nemzetközi Színházigazgatási Intézet bibliográfiai munkáját és a Nemzetközi Pen Club referáló folyóiratát.

Gyors áttekintésünk az Unesco dokumentációs tevékenységéről az eredményekre helyezte a hangsúlyt, és mellőzte a hiányosságok említését. Pedig ilyenek nyilvánvalóan vannak. A szervezet csak fennállásának ötödik évében kezdett hozzá az alapvető bibliográfiai és dokumentációs program kidolgozásához, és sok tekintetben még ma is az utakat keresi. A legmodérnebb módszerek dokumentációs alkalmazása terén csak 1956-tól kezdte el vizsgálatait. Mégis, a felsoroltakból bátran vonható le az a következtetés, hogy az eredmények biztatóak. Más kérdés, hogy ezen a munkaterületen is érezhető a szervezet egyoldalúsága, fokozott buzgalma az elmaradottabb országok irányában, tevékenységének szétaprózottsága. Magyarország bekapcsolódása e dokumentációs munkaterületre eddig kis mértékű volt. Élénkebb az együttműködés a tulajdonképpeni dokumentációs szakintézménnyel a FID-del. Bibliográfiai téren ujabban sűrűbb Magyarország szereplése /közgazdasági és jogi nemzetközi bibliográfiák, bibliográfiai kézikönyvsorozat és jelentések, cserekézikönyv, stb./, távolról sem áll azonban arányban az ország bibliográfiai és dokumentációs működésével. Az OMK nagyforgalmu mikrofilmgépe és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának új mikrofilmberendezése az Unescótól származnak. Sok téren lehetne még az Unesco segítségét és kiadványaiban rejlő tapasztalatokat igénybevenni, de nem kétséges az sem, hogy képzett bibliográfusaink és dokumentációs szakembereink tudásukat eredményesen adhatnák át az Unesco, és rajta keresztül a többi ország számára.

B I B L I O G R Á F I A

- 1/ Unesco Bibliographical Handbooks - Manuels bibliographiques de l'Unesco.
- 2/ La normalisation internationale dans le domaine de la microcopie, situation et perspective, par A. Frontard. Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques, Vol. 8/56/ 1954, suppl.
- 3/ Manuel de reproduction et sélection de documents. Vols. A, B, C. FID, 1955.
- 4/ KYLE, Barbara: Current documentation topics and their relevance to social science literature. Revue de la documentation /FID/. Vol. 24.1957, No.3.
COBLANS, Herbert: New methods and techniques for the communication of knowledge. Unesco Bulletin for Libraries. Vol.XI, No.7, July, 1957.
- 5/ MALCLES L.N. Les services bibliographiques dans le monde. Premier et deuxième rapport annuels, 1951-52, 1952-53. 1955, 319 p.
COLLISON R.L. Bibliographical services throughout the world. Third annual report, 1953-54. 1956, 93 p. U.a.:
Fourth annual report, 1954-55. 1957, 144 p.
- 6/ Directory of international scientific organizations 1953, 312 p.
- 7/ Bibliographie de la documentation et de la bibliothéconomie. FID, 1956.
- 8/ Standardization in the domain of documentation The Hague, ISO, 1954, 60 p.
- 9/ L'éducation dans le monde: organisation et statistiques, 1955, 1006 p.
- 10/ Documents spéciaux d'éducation - Educational studies and documents.
- 11/ Conférence internationale sur l'analyse des documents scientifiques. Rapport final. 1951. 200 p.

- 12/ International Social Science Bibliographies - Bibliographies internationales de sciences sociales /Documentation in the Social Sciences - Documentation dans les sciences sociales/
- 13/ Catalogue des sciences de documentation juridique dans le monde. 1953, 362 p.
Liste mondiale des périodiques spécialisés dans les sciences sociales. 1957. 210 p.
International repertory of social science documentation centres. 1952, 52 p.

Gombocz István

- x - x - x -

A Műszaki Könyvtárügyi Tanács szeptember 20-i ülésének napirendje:

1. Irányelvek a műszaki termelési könyvtári hálózati alközpontok feladatainak ellátására.
2. A műszaki termelési könyvtári hálózat statisztikai adatszolgáltatásának eredményei és tanulságai.
3. Aktuális kérdések.